

Barac, P. "Romania and Ukraine signed a cooperation agreement on digitalization and cyber security". <https://www.thediplomat.ro/2024/01/05/romania-and-ukraine-signed-a-cooperation-agreement-on-digitalization-and-cyber-security>

"Global cooperation in science, technology and innovation for development". Commission on Science and Technology for Development UNCTAD. Twenty-seventh session. Geneva, 15-19 April 2024. https://unctad.org/system/files/official-document/ecn162024d3_en.pdf

"Global Trade Update (March 2024)". <https://unctad.org/publication/global-trade-update-march-2024>

"IT Services – Worldwide". *statista*. <https://www.statista.com/outlook/tmo/it-services/worldwide>

Immad, L. "Top 20 industries in the world in 2024". *Insider Monkey*. June 27, 2024. <https://www.insider-monkey.com/blog/top-20-industries-in-the-world-in-2024-1316816>

Instytut informatsii, bezpeky i prava Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy. <http://www.ippi.org.ua/>

[Legal Act of Ukraine] (2024). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-20#Text>

"Microsoft says AI could contribute \$1.2 trillion to Africa's economy by 2030". <https://commercium.africa/news/2024/04/microsoft-says-ai-could-contribute-1-2-trillion-to-africas-economy-by-2030/>

Proiektnyi ofis Diia.City. <https://city.dii.gov.ua>

"Revenue of Microsoft from 2002 to 2024 (in billion U.S. dollars)". *statista*. <https://www.statista.com/statistics/267805/microsofts-global-revenue-since-2002/>

"Statystyka Natsionalnoho banku Ukrainy" [Statistics of the National Bank of Ukraine]. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/nbustatic>

"Tech Migration Report: Global Hotspots and Visa Demand for Skilled Workers in Tech. March 2024". <https://www.deel.com/resources/tech-migration-report>

"The Global Cooperation Barometer 2024". <https://www.weforum.org/publications/the-global-cooperation-barometer-2024>

"Ukraina ta Polshcha pidpysaly memorandum pro spivpratsiu u sferi tsyfrovizatsii" [Ukraine and Poland Signed a Memorandum on Cooperation in the Field of Digitization]. *Uriadovyi portal*. May 06, 2024. <https://www.kmu.gov.ua/news/posyliuiemo-mizhnarodne-partnerstvo-u-sferi-tsyfrovizatsii-ukraina-ta-polshcha-pidpysaly-memorandum>

УДК 336.2:339.5:656.073.5

JEL; D80; F15; H39; O23

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-9-44-51>

ДЕТЕРМІНАНТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОГО ПОСТАУДИТУ В УКРАЇНІ ЗА УМОВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

©2024 ЗАВЕРБНИЙ А. С., ЗАЛІЗНА Л. В., ТРАЧ М. Я.

УДК 336.2:339.5:656.073.5

JEL; D80; F15; H39; O23

Завербний А. С., Залізна Л. В., Трач М. Я. Детермінанти інформаційного забезпечення митного постаудиту в Україні за умов євроінтеграції

Метою статті є визначення сумісності детермінант і встановлення рівня їх впливу на процеси розвитку інформаційного забезпечення митного постаудиту в Україні за умов євроінтеграції. Проаналізовано динаміку митних платежів та їх донарахувань завдяки виявленим під час митного постконтролю (митного постаудиту) порушень чинного законодавства. При аналізі й узагальненні наукових праць багатьох фахівців було виокремлено детермінанти інформаційного забезпечення митного постаудиту в Україні за умов євроінтеграції, обґрунтовано важливість їх компатибельності (сумісності) для вдосконалення подальшого розвитку інформаційного забезпечення митного постаудиту, запропоновано схему їх взаємозв'язку. Відзначено, що важливим аспектом виступає саме компатибельність детермінант інформаційного забезпечення митного постаудиту в Україні за умов євроінтеграції задля вдосконалення та розвитку інформаційного забезпечення митного постаудиту. Відзначено, що реалізація завдань щодо формування стратегічної конфігурації системи митного адміністрування, яка відповідає сучасним світовим вимогам, зокрема європейським нормам і стандартам, уніфікуючи процедури його проведення, не повинна позначатися на рівні ефективності митного контролювання, а відбуватися завдяки імплементації досвіду сучасних світових практик. Це має обумовлюватися пошуком, використанням сучасних підходів до розроблення заходів, спрямованих на контролювання зовнішньоекономічної діяльності. Систематизовано основні переваги від ефективного застосування (використання) сучасних позитивних інноваційних змін, зрушень в інформаційному забезпеченні під час проведення вітчизняного митного постаудиту. Обґрунтовано, що формування ефективної системи інформаційного забезпечення на основі його детермінант сприятиме розвитку наявної вітчизняної системи митного постаудиту, що, своєю чергою, пришвидшить інтеграцію України до європейського та світового співтовариств. Стратегічними перспективами подальших досліджень у даному напрямі виступає формування інституту заохочення добровільного дотримання вимог митного постаудиту.

Ключові слова: митна справа, аудит, митний контроль, євроінтеграція, митний постаудит, компатибельність, детермінанти, інформаційне забезпечення.

Рис.: 2. **Бібл.:** 24.

Завербний Андрій Степанович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: andrii.s.zaverbnyi@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7307-536X>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57218347743>

Залізна Любов Вікторівна – старший викладач кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: liubov.v.zalizna@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7330-000X>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/R-6460-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57222492505>

Трач Маркіян Ярославович – аспірант кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: markiian.y.trach@lpnu.ua

UDC 305:311

JEL: D63; J16; K38

Zaverbnyi A. S., Zalizna L. V., Trach M. Ya. Determinants of Information Support of Customs Post-Audit in Ukraine in the Context of European Integration

The aim of the article is to determine the compatibility of determinants and establish the level of their influence on the processes of development of information support for customs post-audit in Ukraine in the context of European integration. The dynamics of customs payments and their additional charges due to violations of the current legislation detected during customs post-control (customs post-audit) are analyzed. In the analysis and generalization of scientific works of many specialists, the determinants of information support of customs post-audit in Ukraine in the context of European integration have been allocated, the importance of their compatibility for improving the further development of information support of customs post-audit has been substantiated, and a scheme of their relationship has been proposed. It is noted that an important aspect is the compatibility of the determinants of information support of customs post-audit in Ukraine in the context of European integration in order to improve and develop information support of customs post-audit. It is noted that the implementation of tasks on the formation of a strategic configuration of the customs administration system, which meets modern world requirements, in particular European norms and standards, unifying the procedures for its implementation, should not affect the level of efficiency of customs control, but take place by means of the implementation of the experience of modern world practices. This should be due to the search and use of modern approaches to the development of measures aimed at controlling foreign economic activity. The main advantages of the effective application (use) of modern positive innovative changes, including shifts in information support during the domestic customs post-audit, are systematized. It is substantiated that the formation of an effective system of information support on the basis of its determinants will contribute to the development of the existing domestic system of customs post-audit, which, in turn, will accelerate the integration of Ukraine into the European and global communities. Strategic prospects for further research in this direction are the formation of the institution of encouraging voluntary compliance with the requirements of customs post-audit.

Keywords: customs, audit, customs control, European integration, customs post-audit, compatibility, determinants, information support.

Fig.: 2. **Bibl.:** 24.

Zaverbnyi Andrii S. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Foreign Trade and Customs, Lviv Polytechnic National University (22 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: andrii.s.zaverbnyi@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7307-536X>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57218347743>

Zalizna Lyubov V. – Senior Lecturer of the Department of Foreign Trade and Customs, Lviv Polytechnic National University (22 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: liubov.v.zalizna@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7330-000X>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/R-6460-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57222492505>

Trach Markiian Ya. – Postgraduate Student of the Department of Foreign Trade and Customs, Lviv Polytechnic National University (22 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: markiian.y.trach@lpnu.ua

З апровадження та активне застосування в митній справі інституту постмитного контролю сприяє пришвидшенню доступу товарів (послуг) на митну територію країни (завдяки суттєвому спрощенню митних формальностей, спрямованому виключно на сумлінних, законслухняних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності), збільшенню (завдяки усуненню торговельних бар'єрів) обсягів товарообігу, приросту надходжень до державного бюджету тощо. Тому проблематика дослідження

детермінант інформаційного забезпечення митного постаудиту є актуальною та важливою в умовах економічного, митного реформування, євроінтеграції України.

Дана тематика не є абсолютно новою для вітчизняної митної системи, не кажучи про зарубіжну. Спроби наукового дослідження проблем і перспектив вітчизняного митного постаудиту були здійснені понад десятиліття тому. Однак проблема й до сьогодні залишається актуальною.

Проблематиці інформаційного забезпечення митного постаудиту в Україні приділили увагу у своїх наукових дослідженнях такі фахівці, як: Блоха А. М. [21], Бортнікова М. Г. [1], Вакульчик О. М. [2], Герчаківський С. Д. [15], Єршов Д. А. [22], Жук О. О. [6], Завербний А. С. [6; 7], Залізна Л. В. [6; 7], Капітанець С. В. [8], Кравець Ю. Т. [20], Клименко Ю. Ю. [9], Костенко А. О. [10; 11; 24], Разумей Г. Ю. [13], Разумей М. М. [13], Руда Т. В. [8], Сидорович О. Ю. [15], Сливка О. [14], Співак І. В. [16], Тасліцький Г. [17], Трач М. Я. [7], Харкавий М. О. [18; 19], Шереметинська О. В. [20], Фабіянська В. Ю. [21], Фальковський А. О. [22], Чиркова Ю. Л. [1] та багато інших.

Зокрема, проблематиці реформування вітчизняної митної сфери, включно із постмитним контролем, із урахуванням потреб, загроз, викликів і можливостей у процесах євроінтеграції присвятили свої дослідження такі фахівці як: Блоха А. М. [21], Вакульчик О. М. [2], Дорофеева Л. М. [3; 4], Єршов Д. А. [22], Корнева Т. В. [3; 4], Сливка О. [14], Співак І. В. [16] Харкавий М. О. [19], Фабіянська В. Ю. [21], Фальковський А. О. [22] та багато інших.

Проте, незважаючи на актуальність та наявні значні досягнення в дослідженні зазначеної проблематики, поза увагою залишається інформаційне забезпечення процесів реалізації митного постаудиту в Україні за умов євроінтеграції, його детермінанти, їх систематизування та врахування при формуванні системи управління.

Метою статті є визначення сумісності детермінант і встановлення рівня їх впливу на процеси розвитку інформаційного забезпечення митного постаудиту в Україні за умов євроінтеграції.

Розвиток України сьогодні відбувається на основі динамічного поєднання процесів воєнного часу, соціально-економічної кризи, європейської інтеграції, часткового відновлення, яке після переможного закінчення війни прогнозовано набуде значних масштабів.

З огляду на стратегічний євроінтеграційний вектор гармонійного розвитку України перед вітчизняною Державною митною службою постає завдання щодо формування, подальшої реалізації системи митного адміністрування, яка відповідає сучасним світовим вимогам, зокрема європейським нормам, стандартам, уніфікуючи процедури його проведення (реалізації).

Вказана система має сприяти прискоренню, ідентифікації, спрощенню зовнішнього товарообігу, підвищенню рівня ефективності митного контролю [2, с. 7–9] тощо.

Причому реалізація вказаних завдань не повинна позначатися на рівні ефективності вітчиз-

няного митного контролювання. Вона має обумовлюватися пошуком і використанням сучасних підходів до розроблення заходів, спрямованих на контролювання зовнішньоекономічної діяльності. Передусім, це стосується документального митного контролю суб'єктів після декларування ними вантажів [1].

Здійснюючи митний контроль, вітчизняні митні органи, керуючись принципами вибірковості, повинні також обмежуватися формами митного контролю, які будуть достатніми для забезпечення дотримання вітчизняного законодавства, міжнародних норм із питань митної справи [2, с. 7–9].

На фоні викликів, загроз і можливостей Державній митній службі необхідно консолідовано із усіма гілками державної влади, науковцями, практиками, підприємцями, суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іншими стейкхолдерами вдосконалювати форми митного контролю, зокрема їх інформаційного забезпечення, сприяючи гармонійному розвитку вітчизняної митної сфери, підвищенню рівня репутації митних органів, держави загалом [4, с. 456].

Українській митниці доцільно поступово виходити на рівень міжнародних стандартів із аудиторського контролю [10, с. 30], не лише постмитного, але й інших його видів.

Згідно з чинним вітчизняним законодавством постмитний контроль виступає формою митного контролю.

Причому зустрічаються різні формулювання аналізованого нами поняття: «постмитний аудит» [8], «митний постаудит» [1; 9; 14; 16–23].

Враховуючи морфологічний аналіз, функціональне та семантичне наповнення, спрямування, наукові дослідження, доцільно застосовувати саме другий термін «митний постаудит», який чітко відображає сутність процесу.

На основі порівняльного аналізу норм чинного міжнародного законодавства, стандартів, норм, рекомендацій, провідних іноземних практик із вітчизняним досвідом актуальним питанням виступає визначення форм, у яких може бути проведено митний контроль (аудит) опісля випуску товарів [11, с. 42]. Зокрема, міжнародними нормами виділяються такі типи митного контролю після випуску товарів у вільний обіг:

- ✦ постмитний аудит (митний постаудит);
- ✦ аудит із переоцінювання, переглядання єдиного адміністративного документа;
- ✦ інші види митного контролю (аудиту) після випуску товарів [11, с. 42–43; 23].

Важливість застосування такої форми митного контролю, як митний постконтроль (митний

постаудит), можна обґрунтувати суттєвими обсягами донарахування, які були виявлені вже за результатами проведення вітчизняних документальних перевірок протягом 2019–2023 рр. (рис. 1). Значення за 2024 р. поки що недоступні.

Документальні перевірки вже після випуску товарів виявили певні порушення чинного вітчизняного законодавства та посприяли донарахуванням до державного бюджету митних платежів.

Причому спостерігається позитивна тенденція донарахувань протягом 2019–2023 рр. (див. рис. 1).

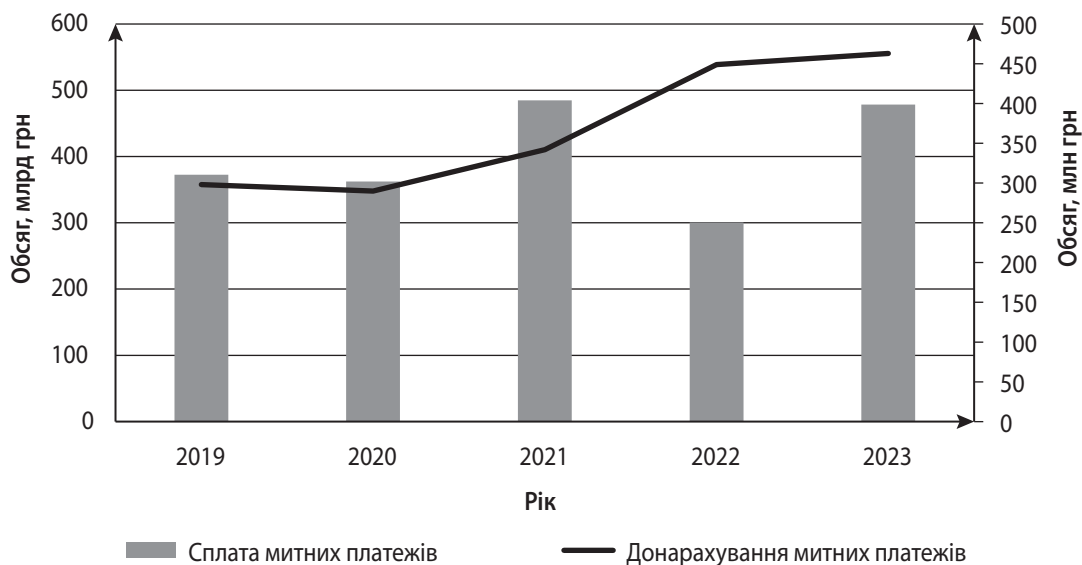

Рис. 1. Динаміка сплачених митних платежів та донарахувань після митного постконтролю (аудиту) протягом 2019–2023 рр.

Джерело: побудовано на основі [12].

На початку 2022 р. вітчизняна Держмитслужба визначила розвиток системи митного аудиту (зокрема, митного постаудиту) одним із «пріоритетних напрямків реформування» [12]. Нею також було відзначено, що митний аудит має «будуватися на принципах системності, плановості, посилення контролювання за виконанням повноважень, посилення аналітичної складової, повноти проведення контрольно-перевірочних заходів» [12].

Митний аудит, як одна із дієвих та ефективних форм митного контролю, передбачає застосування двох напрямків перевіряння: митний постаудит, аудит.

Митний постаудит проводиться вже після завершення митного оформлення задля перевірки діяльності осіб, які беруть участь у зовнішньоекономічній діяльності, зокрема експортній та, передусім, імпорتنій (адже лівова частка митних платежів припадає саме на імпорتنі операції (в де-

які періоди 99% від загального обсягу [12]), тоді як експортні операції практично не підпадають під стягнення митних платежів (відповідно, і донарахувань), а навпаки – всіляко підтримуються та стимулюються державою).

Водночас простий митний аудит полягає в розробленні аудиторських щорічних програм, що базуються на застосуванні профілю ризиків [9, с. 163–164].

Фактично, постмитний контроль засновано на довірі. Проте довіру, особливо її високий рівень, потрібно заслужити [8, с. 352] та не втратити.

Митний постаудит виступає інструментом для збалансування інтересів вітчизняної митниці, іноземних митниць (попередження шахрайства, додержання чинного законодавства, повнота нарахування, сплачення всіх митних платежів) із загальною необхідністю щодо спрощення, уніфікації міжнародної торгівлі [8, с. 352] товарами і послугами.

Будь-яка соціально-економічна система, зокрема митна система в нашому випадку, має схильність (здатність) до гармонійного розвитку. Гармонійний розвиток (як процес) відбувається під впливом значного числа чинників (факторів), які можуть стимулювати або ж стримувати, гальмувати його [5, с. 98].

Негативний їх вплив на вітчизняну митну систему перешкоджатиме активізації трансформаційних, євроінтеграційних процесів, виникненню та активізуванню прогресивно орієнтованих змін тощо.

Саме тому для митної сфери України постає важливе завдання щодо виявлення детермінантів

(та подальшого їх урахування в процесах державного управління) її становлення та розвитку. Адже саме детермінанти сприяють прискоренню темпів розвитку системи, забезпечують прогресивний характер змін [5, с. 98], зокрема євроінтеграційних.

Важливим при розробленні (формуванні) системи адміністрування, управління інформаційним забезпеченням митного оформлення, митного контролю виступає виокремлення детермінант (чинників, які впливають на даний процес [5, с. 98–99]) для врахування їх реального, потенційного впливу на дані процеси (рис. 2) задля врахування при побудові системи управління митною діяльністю.

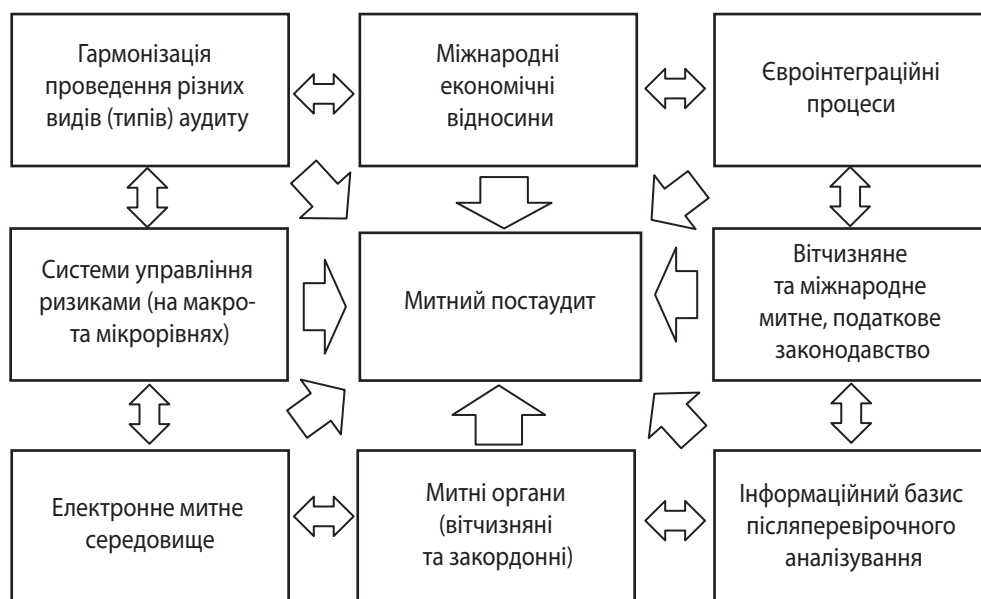

Рис. 2. Взаємозв'язок детермінант інформаційного забезпечення митного постаудиту в Україні за умов євроінтеграції

Джерело: побудовано на основі [1; 2; 5; 6; 8; 9; 13–15; 18; 21–23].

Причому важливим аспектом виступає саме компатибільність (сумісність) детермінант інформаційного забезпечення митного постаудиту в Україні за умов євроінтеграції для вдосконалення та розвитку інформаційного забезпечення митного постаудиту.

Кожна із указаних детермінант суттєво впливає на процеси розвитку інформаційного забезпечення митного постаудиту в Україні за умов євроінтеграції. Причому проглядається чітка взаємодія, взаємовплив між ними. Врахування даних детермінант, їх впливу, важливості сприятиме підвищенню рівня ефективності проведення митного постаудиту в нашій країні, управління митною сферою загалом.

Передусім ефективно використання сучасних позитивних інноваційних змін, зрушень в інфор-

маційному забезпеченні сприятимуть забезпеченню під час проведення митного постаудиту таких переваг [1; 10; 11; 18; 22; 24]:

- ✦ простоті (зручності, зрозумілості процесів митного контролювання всім стейкхолдерами) [18, с. 92–93];
- ✦ пришвидшенню митних процедур, підвищенню рівня їх прозорості, зниженню рівня корумпованості, зменшенню кількості зловживань (особливо за умов цілковитій цифровізації інформаційного забезпечення митного постаудиту та усунення негативного впливу так званого людського фактора) [18, с. 92–93];

- ✦ підвищенню рівня відповідальності при відшкодуванні донарахованих митних платежів (оскільки із 2019 р. суттєво знижено функцію примусового стягнення митного боргу через такі причини, як правові (відсутність повноважень за нормативно-правовим актом), організаційні (немає доступу до програмних комплексів податкових органів); технічні (недостатній функціонал митних інформаційно-телекомунікаційних систем) тощо;
- ✦ диджиталізації процесів митного контролю, зокрема завдяки активному застосуванню Єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів, порядку й умовам застосування її систем (хоча доцільним є

поєднання інформаційної митної бази із податковою, як це було до 2019 р., що значно спрощувало порядок стягнення донарахувань [11, с. 41]);

- ✦ запобіганню корупції (на основі попереднього принципу – диджиталізації (автоматизації) перевірок митного постаудиту, знеособлення їх проведення, застосування блокчейн технологій тощо) [18, с. 92];
- ✦ розвитку міжнародного співробітництва, зокрема євроінтеграційного вектора розвитку [18, с. 92–93] на основі обміну інформацією із іноземними митними органами, отриманою під час проведення митного постаудиту, тощо.

Адже оперування додатковою інформацією дозволяє сформувати більш якісні доказові бази для перевіряння, виявлення додаткових митних ризиків стосовно порушення як вітчизняного, так і міжнародного законодавства у сфері митної справи.

За умов євроінтеграції, із урахуванням результативності застосування провідних практик країн (зокрема, країн ЄС), ефективності подолання сучасних викликів у сфері митної справи можна досягти завдяки вдосконаленню інформаційного забезпечення митного постаудиту із урахуванням основних його детермінант.

Систематизація, диджиталізація систем комунікацій вітчизняних митних органів із іншими митними органами інших держав, профільними міжнародними організаціями, бізнес-асоціаціями, підприємцями сприятиме підвищенню рівня ефективності митного контролю, зокрема його форми – митного постаудиту.

ВИСНОВКИ

Для повоєнного відновлення, гармонійного розвитку України необхідним є розширення доступу вітчизняного бізнесу на зовнішні ринки, спрощення митних процедур, пришвидшення процесів митного контролю із одночасним запобіганням потенційним корупційним ризикам. Дані процеси можна оптимізувати шляхом активізації застосування митного постаудиту як однієї із прогресивних, ефективних форм митного контролю.

Для цього необхідно забезпечувати функціонування сучасних, доступних, керованих, кібербезпечних електронних складових інформаційного забезпечення митної справи загалом і митного постаудиту зокрема.

Саме тому детальне виокремлення, дослідження та врахування в процесах управління у митній сфері України детермінант інформаційного забезпечення митного постаудиту в Україні за умов

євроінтеграції сприятиме налагодженню роботи даної форми митного контролю в нашій країні.

Урахування детермінант інформаційного забезпечення митного постаудиту в Україні дозволить ефективно виконувати митниці функціональні обов'язки та завдання, досягати стратегічних цілей, що пов'язані саме із забезпеченням проведення заходів, реалізація яких має функцію контролю, перевіркою правильності митних процедур (передусім їх інформаційної достовірності), дотриманням чинних нормативно-правових норм вітчизняного законодавства, міжнародних норм тощо, захисту державних інтересів, репутації та ін.

Формування ефективної системи інформаційного забезпечення на основі його детермінант сприятиме розвитку наявної вітчизняної системи митного постаудиту. Це, своєю чергою, сприятиме пришвидшенню інтеграції України до європейського та світового співтовариств.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямі виступає формування інституту заохочення добровільного дотримання вимог митного постаудиту. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бортнікова М. Г., Чиркова Ю. Л. Митний постаудит в Україні: проблемні аспекти та напрями удосконалення. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-55>
2. Формування системи митного аудиту в Україні : монографія / за ред. О. М. Вакульчик. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2014. 208 с.
3. Дорофеева Л. М., Корнева Т. В. Адміністративно-правова діяльність Держмитслужби в умовах війни і перспективи євроінтеграції. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 5. С. 245–250. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.05.45>
4. Дорофеева Л. М., Корнева Т. В. Виклики та співпраця на шляху Європейської інтеграції в сфері митної справи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2023. Вип. 80. Ч. 1. С. 455–461. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.1.69>
5. Дробот С. А. Сутність детермінантів розвитку та їх класифікація. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2018. Вип. 22. Ч. 1. С. 97–100. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_1_2018ua/22.pdf
6. Завербний А. С., Залізна Л. В., Жук О. О. Інформаційне забезпечення системи управління експортно-імпортною діяльністю на засадах функціонального підходу. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-129>
7. Завербний А. С., Залізна Л. В., Трач М. Я. Диджиталізація як важливий фактор формування кон-

- курентоспроможності експортно-орієнтованого підприємства: інформаційний аспект. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 60.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-19>
8. Капітанець С. В., Руда Т. В. Удосконалення підходів у використанні системи управління ризиками у сфері пост-митного контролю. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 1. С. 351–359.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-48>
 9. Клименко Ю. Ю. Митний пост-аудит в Україні: теорія та практика застосування. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Вип. 3. Т. 1. С. 161–166.
DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.3-1.27>
 10. Костенко А. О. Аналіз організаційних форм та економічної результативності здійснення митного контролю після випуску товарів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2023. Вип. 46. С. 30–36.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-46-6>
 11. Костенко А. О. Управління ризиками в митному контролі після випуску товарів. *Вісник Черкаського університету. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 1. С. 40–48.
 12. Щодо результатів роботи Держмитслужби у напрямку забезпечення надходжень митних платежів до державного бюджету. *Державна митна служба України*. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/shchodo-rezultativ-roboti-derzhmitsluzhbi-u-napriamku-zabezpechennia-nadkhodzen-mitnikh-platezhiv-do-derzhavnogo-biudzhetu-1125>
 13. Разумей Г. Ю., Разумей М. М. Штучний інтелект в управлінні ризиками та визначенні об'єктів контролю для митного аудиту. *Публічне управління у сфері державної безпеки та митної справи*. 2023. № 2. С. 83–89.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2310-9653-2023-2.11>
 14. Сливка О. Постаудит як форма митного контролю в Україні та його перспективи. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 201–203. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/6/37.pdf>
 15. Сидорович О. Ю., Герчаківський С. Д. Інформаційне забезпечення митної справи України в контексті цифрової стратегії розвитку суспільства. *Світ фінансів*. 2021. № 1. С. 210–225.
DOI: [10.35774/sf2021.01.210](https://doi.org/10.35774/sf2021.01.210)
 16. Співак І. В. Митний пост-аудит: закордонний досвід на допомогу у впровадженні нової форми митного контролю в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 205–208.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-1/52>
 17. Тасліцький Г. Митно-тарифна вакханалія кризь призму контролю митної вартості та митного пост-аудиту. *Юридична Газета online*. 2019. № 15. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/mitne-pravo/mitnotarifna-vakhanaliya-kriz-prizmu-kontrolyu-mitnoyi-vartosti-ta-mitnogo-postauditu.html>
 18. Харкавий М. О. Митний пост-аудит в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Тернопіль, 2015. 228 с.
 19. Харкавий М. О. Митний пост-аудит: зарубіжний досвід та вітчизняна практика. *Світ фінансів*. 2013. № 3. С. 118–125. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/751>
 20. Шереметинська О. В., Кравець Ю. Т. Особливості проведення митного пост-аудиту в Україні. *Ефективна економіка*. 2016. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4829>
 21. Фабіянська В. Ю., Блоха А. М. Український митний пост-аудит, наближення до європейських норм та стандартів. *Ефективна економіка*. 2015. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3988>
 22. Фальковський А. О., Ершов Д. А. Митний пост-аудит як інструмент пришвидшення міжнародного товарообігу та переходу до якісно нової концепції партнерських відносин «митниця – суб'єкти ЗЕД». *Lex Portus*. 2019. № 4. С. 73–89. URL: <http://surl.li/utfiuy>
 23. Guideline for post-clearance audit of the World Customs Organization. 2015. URL: www.wcoomd.org
 24. Kostenko A. Analysis of External and Internal Factors Affecting Audit-Based Customs Control in Ukraine. *Proceedings of International Symposium Experience. Knowledge. Contemporary Challenges*. 6th ed. "Humanity at a crossroad. Between digital Economy and Need for a Paradigm of going back to the Nature". May 14–15, 2020. P. 455–467.

REFERENCES

- Bortnikova, M. H., and Chyrkova, Yu. L. "Mytnyi post-audit v Ukraini: problemni aspekty ta napriamy udoskonalennia" [Customs Post-Audit in Ukraine: Problem Aspects and Directions for Improvement]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 44 (2022).
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-55>
- Dorofeieva, L. M., and Korneva, T. V. "Administrativno-pravova diialnist Derzhmytsluzhby v umovakh viiny i perspektivy yevrointehratsii" [Administrative and Legal Activities of the State Customs Service in the Conditions of War and Prospects of European Integration]. *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*, no. 5 (2022): 245–250.
DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.05.45>
- Dorofeieva, L. M., and Korneva, T. V. "Vykyky ta spivpratsia na shliakhu Yevropeiskoi intehratsii v sferi mytnoi spravy" [Challenges and Cooperation on the Way of European Integration in the Sphere of Customs Affairs]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii «Pravo»*, vol. 1, no. 80 (2023): 455–461.
DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.1.69>
- Drobot, S. A. "Sutnist determinantiv rozvytku ta yikh klasyfikatsiia" [Essence of Determinants of Development and their Classification]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo»*, iss. 22, part 1 (2018): 97–100. http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_1_2018ua/22.pdf
- Fabianska, V. Yu., and Blokha, A. M. "Ukrainskyi mytnyi post-audit, nablyzhennia do yevropeyskykh norm ta standartiv" [Ukrainian Customs Post-Audit Approaching to European Standards]. *Efektivna ekonomika*, no. 4 (2015). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3988>

- Falkovskiy, A. O., and Yershov, D. A. "Mytnyi post-audyт yak instrument pryshvydshennia mizhnarodnoho tovaroobihu ta perekhodu do yakisno novoi kontseptsii partnerskykh vidnosyn «mytnytsia – subiekt ZED»" [Customs Post-Audit as an Instrument of Increasing International Trade and Approach to New Concept of Partnership Relations "Customs – Company Engaged in Foreign Trade"]. *Lex Portus*. 2019. <http://surl.li/utfiiy>
- Formuvannia systemy mytnoho audytu v Ukraini [Formation of the Customs Audit System in Ukraine] / ed. by O. M. Vakulchik. Khmelnytskyi: PP Melnyk A. A., 2014.
- "Guideline for post-clearance audit of the World Customs Organization". 2015. www.wcoomd.org
- Kapitanets, S. V., and Ruda, T. V. "Udoskonalennia pidkhoziv u vykorystanni systemy upravlinnia ryzykamy u sferi post-mytnoho kontroliu" [Improving the Approaches in Using the Risk Management System in the Sphere of Post-Customs Control]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 1 (2024): 351-359. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-48>
- Kharkavyy, M. O. "Mytnyi post-audyт v Ukraini: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku" [Customs Post-audit in Ukraine: Current State and Development Prospects]: *dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.08*, 2015.
- Kharkavyy, M. O. "Mytnyi post-audyт: zarubizhnyi dosvid ta vitchyzniana praktyka" [Customs Post-audit: Foreign Experience and Domestic Practice]. *Svit finansiv*, no. 3 (2013): 118-125. <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/751>
- Klymenko, Yu. Yu. "Mytnyi post-audyт v Ukraini: teoriia ta praktyka zastosuvannia" [Customs Post-audit in Ukraine: Theory and Practice of Application]. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*, vol. 1, no. 3 (2019): 161-166. DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.3-1.27>
- Kostenko, A. "Analysis of External and Internal Factors Affecting Audit-Based Customs Control in Ukraine". *Humanity at a crossroad. Between digital Economy and Need for a Paradigm of going back to the Nature* (2020): 455-467.
- Kostenko, A. O. "Analiz orhanizatsiinykh form ta ekonomichnoi rezultatyvosti zdiisnennia mytnoho kontroliu pislia vypusku tovariv" [Analysis of Organizational Forms and Economic Efficiency of Customs Post-Release Control]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo»*, no. 46 (2023): 30-36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-46-6>
- Kostenko, A. O. "Upravlinnia ryzykamy v mytnomu kontroli pislia vypusku tovariv" [Risk Management in Customs Control After the Release of Goods]. *Visnyk Cherkaskoho univer-sytetu. Serii «Ekonomichni nauky»*, no. 1 (2018): 40-48.
- Razumei, H. Yu., and Razumei, M. M. "Shtuchnyi intelekt v upravlinni ryzykamy ta vyznachenni obiektiv kontroliu dlia mytnoho audytu" [Artificial Intelligence in Risk Management and Determinations of Control Objects for Customs Audit]. *Publichne upravlinnia u sferi derzhavnoi bezpeky ta mytnoi spravy*, no. 2 (2023): 83-89. DOI: <https://doi.org/10.32782/2310-9653-2023-2.11>
- "Shchodo rezultativ roboty Derzhmytshluzhby u napriamku zabezpechennia nadkhodzen mytnykh platezhiv do derzhavnoho biudzhetu" [Regarding the Results of the Work of the State Customs Service in the Direction of Ensuring the Receipt of Customs Payments to the State Budget]. *Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy*. <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/shchodo-rezultat-iv-roboti-derzhmitsluzhbi-u-napriamku-zabezpechennia-nadkhodzen-mitnikh-platezhiv-do-derzhavnogo-biudzhetu-1125>
- Sheremetynska, O. V., and Kravets, Yu. T. "Osoblyvosti provedennia mytnoho post-audyту v Ukraini" [Features of Customs Post-Audit in Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, no. 3 (2016). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4829>
- Slyvka, O. "Postaudyt yak forma mytnoho kontroliu v Ukraini ta yoho perspektyvy" [Post-audit as a Form of Customs Control in Ukraine and Its Prospects]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, no. 6 (2018): 201-203. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/6/37.pdf>
- Spivak, I. V. "Mytnyi post-audyт: zakordonnyi dosvid na dopomohu u vprovadzhenni novoi formy mytnoho kontroliu v Ukraini" [Customs Post-Audit: Foreign Experience to Assist in the Implementation of a New Form of Customs Control in Ukraine]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, no. 1 (2022): 205-208. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-1/52>
- Sydorovych, O. Yu., and Herchakivskiy, S. D. "Informatsiine zabezpechennia mytnoi spravy Ukrainy v konteksti tsyvrovoi stratehii rozvytku suspilstva" [Information Support of Ukrainian Customs Affairs in the Context of Digital Society Development Strategy]. *Svit finansiv*, no. 1 (2021): 210-225. DOI: [10.35774/sf2021.01.210](https://doi.org/10.35774/sf2021.01.210)
- Taslitskiy, H. "Mytno-taryfna vakkhanaliia kriz pryzmu kontroliu mytnoi vartosti ta mytnoho post-audyту" [Customs and Tariff Bacchanalia Through the Prism of Customs Value Control and Customs Post-audit]. *Yurydychna Hazeta online*, no. 15 (2019). <https://yur-gazeta.com/publications/practice/mitne-pravo/mitnotarifna-vakkhanaliya-kriz-prizmu-kontrolyu-mitnoyi-vartosti-ta-mitnogo-postaudit.html>
- Zaverbnyi, A. C., Zalizna, L. V., and Zhuk, O. O. "Informatsiine zabezpechennia systemy upravlinnia eksportno-importnoiu diialnistiu na zasadakh funktsionalnoho pidkhozdu" [Information Support of the Export-Import Activity Management System Based on the Functional Approach]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 62 (2024). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-129>
- Zaverbnyi, A. S., Zalizna, L. V., and Trach, M. Ya. "Didzhitalizatsiia yak vazhlyvyi faktor formuvannia konkurentospromozhnosti eksportno-orientovanoho pidpriemstva: informatsiinyi aspekt" [Digitalization as an Important Factor in the Competitiveness of an Export-Oriented Enterprise: An Information Aspect]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 60 (2024). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-19>